

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta. — Gospod s Kamna. — Štajerske učiteljske organizacije. — Zborovanja »Saveza hrv. učiteljskih društev«. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Poziv.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta.

Dolgo in skrbno gojena želja našega naprednega učiteljstva, ustanoviti si po zgledu hrvaških tovarišev svoj lastni denarni zavod, se bliža realizovanju. V uradnem listu »Laibacher Zeitung« smo čitali te dni to-le obvestilo:

Firm. 700.

Zadr. III. 162/1.

Razglas.

Vpisala se je v zadrudni register firma:

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Zadruga se opira na pismena pravila z dne 31. maja 1904, ima svoj sedež v Ljubljani in namen:

- 1.) Svojim zadrudnikom s prevzetjem deležev dajati priložnost, da svoje prihranke nalagajo in
- 2.) istim dajati s kolikor moči ugodnimi in cenimi pomoji posojila.

Delež znaša 50 K.

Vsak zadrudnik jamči za slučaj, da nastane v letni bilanci izguba, s svojimi deleži. Ako pa napove zadruga konkurz ali ako zadruga likvidira, pa še z daljnim zneskom v enaki višini.

Zadrudno načelstvo tvori 6 članov, ki jih voli občni zbor na dobo 3 let. Takoj po volitvi se zberó člani načelstva ter volijo za dobo enega leta iz svoje sredine načelnika, njegovega namestnika in blagajnika.

Za dobo enega leta voli občni zbor dva namestnika.

Člani prvega načelstva so:

- 1.) Štefan Primožič, vodja ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani, načelnik;
- 2.) Ivan Bernot, učitelj v Ljubljani, načelnikov namestnik;
- 3.) Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani, blagajnik;
- 4.) Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani, član načelstva;
- 5.) Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, član načelstva in
- 6.) Vita Zupančič, učiteljica gluhonemih v Ljubljani, član načelstva.

Firma se piše tako, da se podpišeta pod tiskano ali od kogarkoli pisano zadrudno firmo načelnik ali njegov namestnik in še drugi član načelstva.

Vse objave zadruge se izvrše ali po šolskih časopisih ali pa po posebnih objavah do vseh zadrudnikov.

K občnemu zboru se imajo povabiti vsi zadrudniki najmanj 8 dni poprej z objavljenjem dnevnega reda.

Ljubljana, dne 4. avgusta 1904.

S tem je dobila naša osnova uradno-zakonito lice, in z Novim letom začne naša hranilnica in posojilnica poslovati.

Mi gojimo v njeno uspevanje najlepše nade in smo prepričani, da se napredno učiteljstvo nikoli ne pokesa, da se je odločilo do tega koraka.

Naše prepričanje je bilo vedno, da bomo močni in nepremagljivi na zunaj, kadar se popolnoma ojačimo in učvrstimo v sebi. Iz notranje čistosti in zavesti zdravega in jakega jedra naj izhaja naša zunanja moč!

Tudi to izpolnitev organizacije naprednega učiteljstva je rodila skrajna potreba in neznosna sila, ki ječi pod njo vse naše učiteljstvo. Z ustanovitvijo svoje hranilnice in posojilnice smo si ustanovili krepko oporo, ki bo našim tovarišem-trpinom tolažilno sredstvo v mnogih bridkih časih, a tistim, ki imajo pod palcem kaj pristradanega in pritrzanega, pripomoček, da si plodonosno nalagajo krvave svoje prihranke. In kar je največ vredno: Vsi čisti prebitki ostanejo zopet nam, da jih bomo zopet lahko obrnili v prid samim sebi, oziroma »Učiteljskemu konviktu«, ki bo varno ognjišče in skrben namestnik ljube očetove hiše našim sirotam in otrokom.

S tem dvojim, s hranilnico in posojilnico ter z »Učiteljskim konviktom«, je prisojen organizaciji naprednega našega učiteljstva višek idealnega njegovega stremjenja. Mi prostodušno priznavamo temu idealnemu naporovanju, temu vzvišenemu prizadevanju vse spoštovanje, in navdaja nas iskren ponos in sladko zadoščenje, da se moremo bojevati v svojem listu za čast in pravice takega učiteljstva.

Svoje čitatelje vabimo, naj se z zaupanjem zatekajo do našega denarnega zavoda, zlasti se jih naj čim več oglasi za deleže, ki jih lahko odplačajo tudi v mesečnih obrokih (po 5, 10, 15, 20 itd. kron).

Kakor čujemo, je imela naša hranilnica in posojilnica že sedaj lepe ponudbe, toda — žal morala jih je odkloniti,

ker še ni bila registrovana. V teh mesecih do Novega leta bo pa vse najlepše urejeno in vse pripravljeno, da stopi z Novim letom tudi naše napredno učiteljstvo za korak naprej v novo življenje!

Gospod s Kamna.

II.

Kakor smo pričakovali, tako se je zgodilo: Na naš zadnji članek nam je dal »Slovenec« tak odgovor, kakršnih smo dobili že obilo od njega. Dne 11. avgusta je zapisal »Slovenec« tudi te besede: »... A liberalno učiteljstvo je tako propadlo, da več ne razloči, kaj je zanj ugodno in kaj ne. Kakor ose so se spravili ti »kulturonosci« nad gospoda Šukljeta in »Učit. Tovariš«, stanovsko glasilo teh ljudi, na impertinenten način osebno napada in sramoti g. Šukljeta za njegovo delo. Ti ljudje si dajejo s tem najjasnejše izpričevalo, da niso vredni nobenih drugih dobrot, kakor jih imajo od liberalne stranke, namreč da delajo politično tlako za liberalne mogotce, ki jih plačujejo s frazami in pouličnimi zabavljicami »Slov. Naroda.« Tudi prav! Če ste bolj zadovoljni s tem, si kranjska dežela lahko prihrani tisočake, ki vam jih je namenjena dati!»

To je tista »Slovenčeva« stara manira: Revolver na prs il! Lezi mi k nogam kakor pretepeni pes, ali pa te naj vzame vrag!

Pa nas naj vzame vrag, toda k nogam, ki že sedaj gazi po naši časti in po našem ugledu, ne bomo legali nikdar in nikoli!

Vprašamo: Kje je pa tisti impertinenten način osebnega napadanja in sramotenja njega vzvišenosti gospoda dvornega svetnika v p.!! — V svojem članku smo navedli zgolj to, kar nam hrani faktov naša domača politiška zgodovina, ki so neovrgljivi, torej resnični. Nihče ne more trditi, da je »Slovenec« še pred par leti hvalil in poveličeval gospoda s Kamna, ker mu je bil nasprotnik v mišljenju in delovanju, kakor mu je nasprotnik v mišljenju še dandanes, kadar govori samemu sebi odkrito besedo. Nihče ne more trditi, da je bil Šuklje pobratim Šušteršičev v tistih polpreteklih časih, ko je priobčeval v »Slovenskem Narodu« ostre, naravnost proti njemu naslovljene članke »Recontra«. In vsi slovenski javnosti je dobro znano, kdo je bil Šukljetu najhujši nasprotnik, ko je snoval na Dunaju »Jugoslovanski klub.« — Vse to in še marsikaj je gola istina. Gola istina je n. pr. tudi dejstvo, da se danes odmičejo od dvornega svetnika Šukljeta vsi tisti njegovi prijatelji, ki so ga z mnogim trudom in obilnimi žrtvami spravili na površje ter mu pripomogli do sijajne kariere. Gola istina je nadalje, da se je oniisti Šuklje, zaveznik in prijatelj mož odločno naprednega mišljenja, ki so mu priborili mandate, obrnil do njih, ko je dosegel, kar je hotel, ter stopil v zavezo s tistimi, ki jih danes brez prestanka sramote, zaničujejo in jim kradejo ime in poštenje. Naj ovrže kdorkoli vse to, če more! Naj reče kdorkoli, ako ni res, da se je izvršil v Šukljetu ves notranji preobrat samo zategadelj, ker mu diši mesto deželnega glavarja?

Vsa ta resnična dejstva vendar ne morejo biti impertinentni napadi in impertinentna sramočenja. Ako pa so, potem je impertinentno tudi to, čemur veljajo!

Impertinentnost tudi ni, ako se drznemo protestovati proti očitjanju gospoda dvornega svetnika, da so naše zahteve glede izboljšanja učiteljskih plač — pretirane. Prote-

stovali smo proti takemu očitjanju celo takrat, ko jih je moral tako imenovati tedanji poročevalec in narodno-napredni poslanec v deželnem zboru, pa protestujemo tudi sedaj, ko jih tako imenuje gospod s Kamna. Prosimo odgovora: Zakaj pa so naše zahteve pretirane? Ali niso utemeljene v § 55. drž. šol. zakona? Ali nima tudi ta paragraf Najvišje sankcije? Ali je zato, ker govori o učiteljskih plačah, manj vreden, nego so paragrafi, ki govore n. pr. o učiteljskih dolžnostih ali zakon, ki določa prejemke upokojenim dvornim svetnikom? Ali je pa morda učiteljstvo po mnenju gospoda Šukljeta manj važen stan nego so uradniki XI.—IX. plačilnega razreda? Ali nam pa morebiti naše študije odrekajo pravico, da ne smemo zahtevati poštenega kruha? Seveda: vsak izmed nas ni bil »Vorzugsschüler« Ivanetičeve, od Šukljeta proslavljane šole, vendar pa ima dovolj znanja za svoj poklic, sicer bi ne dobil izpričevala c. kr. učiteljišča niti c. kr. izpraševalne komisije.

Kako je pa z drugimi? Žandarmerijski postajevođa ali vojaški narednik, ki nimata več nego 4 razrede ljudske šole, v kateri plačilni razred prideta, ko prestopita v državno službo? V XI.—IX! In gospodje pri davkariji — v katerem plačilnem razredu so? — V XI.—IX! — Toda če razumemo prav gospoda s Kamna, ne sme ljudski učitelj tako visokol! Tako mnenje je vendar vsaj toliko vredno, da proti njemu protestujemo, pa če je to gospodom okolo »Slovenca« všeč ali ne. Toliko samozavesti in stanovskega ponosa imamo še, da vemo, koliko veljamo in koliko je vredno naše delo!

Z obžalovanjem moramo tudi priznati, da ni gospod s Kamna v svojih člankih prav citiral naših prošenj. Zakaj kje smo zahtevali, da se naj že provizorično učiteljstvo uvrsti takoj v XI. plačilni razred?

Da bi nas prevzela država popolnoma v svoje oskrbovanje, res ni upanja, ker so temu nasprotni vsi avtonomisti, pa tudi poljsko, češko in nemško učiteljstvo samo. Kdor pa je pazno prebiral naš list zlasti zadnja leta, ve dobro, da smo obilokrat že kritikovali razmerje, ki vlada med državo in deželo, oziroma med šolstvom, rekoč, da ima država vse pravice, a nobenih dolžnosti. Vprašamo tudi danes: Kaj bi ne mogla in ne morala prispevati država v posamezne deželne šolske zaklade? Četudi nas popolnoma ne prevzame država, ali bi pa ne mogli deželni zbori sami skleniti zakonskega načrta, sličnega onemu državnega zakona?

Iz navedenega je razvidno, da Šuklje naših peticij za izboljšanje plač ali ne razume ali jih noče razumeti ali pa jih je bral le prepovršno!

Zanimiv je tudi ta-le odstavek Šukljetovega članka v »Slovenca« z dne 30. pret. mes.:

»In kaj je stara šola, katera je seveda tudi imela svoje hude nedostatnosti, naposled stala deželo?! Oglejte si n. pr. računski zaključek normalno-šolskega zaklada iz leta 1867. in videli bode, da je cela čista potrebščina za ljudsko šolstvo na Kranjskem znašala pred 37 leti zgolj 6977 gld. = 13954 K, pri katerih so celo že všteti troški za učiteljske pokojnine. Zadnji računski zaključek normalno-šolskega zaklada in zaklada za učiteljske pokojnine za l. 1901. kaže nam izdatke v znesku 955.241 kron, oziroma 97.742 K, tedaj skupaj 1,052.983 kron. Ako od te kosmate potrebščine odtegnemo dohodke obeh zakladov, kateri so l. 1901. znašali 40.735 K, oziroma 26.131 K, tedaj skupaj 66.866 K, preostane vendar še čistih troškov za ljudsko

šolstvo 986.117 kron! Iz teh suhoparnih številk kaže se pomenljivo dejstvo, da je deželno obremenjenje za ljudsko šolstvo poskočilo tekom 37 let za celih 7066%.

Ta račun gospoda dvornega svetnika v p. je — o, kolika predrznost! — popolnoma napačen! Ne le, da ni računil stroškov za vse šole na Kranjskem, ki jih je bilo presneto malo, ampak je čisto pozabil tudi na bero, ki so jo dobivali učitelji po kmetih. Ali pa ni ta za kmeta, ki jo je moral dajati, imela nobene vrednosti? Le vprašajte kmeta danes, s kakim veseljem odrajtuje bero, ko prihajajo ponjo duhovni gospodje?! —

Pomniti je tudi, da so iz normalno-šolskega zaklada tedaj vzdrževali samo normalno šolo v Ljubljani in glavni šoli v Postojni in v Novem mestu, sicer pa nobene druge šole na Kranjskem. Vse druge šole so morali farani sami plačevati in vzdrževati tudi učiteljstvo. Tudi za učiteljske pokojnine ni skrbela dežela, temveč učitelj je moral iz svojih dohodkov dajati vdovi svojega prednika pokojnino. Ako torej trdi Šuklje, da je l. 1867. znašala »cela čista potrebščina za ljudsko šolstvo na Kranjskem« 13.954 K, je to neresnica, ker smo povedali, da je vzdrževala dežela samo zgoraj imenovane šole, vse druge šole pa niso stale takrat deželo kot take niti krajcarja. Šele po uveljavljanju novega drž. šol. zakona je prevzela dežela vsa plačila, ki so jih morali prej kmetje direktno plačevati. Iz tega je jasno, da so se deželni izdatki za šolstvo toliko pomnožili. Vrhu vsega tega ni »Slovenčev« člankar tudi upošteval tedanje in sedanje veljave denarja. Vsak kmet, ki se še spominja onih časov, ve, da je takrat zalegel 1 gld. toliko, kolikor zaleže današnji dan 10 kron. In naposled se usojamo vprašati: Kaj pa število šol in učiteljstva tedaj in sedaj?

Gospod s Kamna, štatistiko v roke!

Ker pa je sedaj gospod s Kamna uskočil v klerikalni tabor, nam bo odgovor najbrže zatarnal o šolskih palačah, zahteval skrčenje vsednevnega pouka v poldnevni pouk ter protestoval proti ustanavljanju novih šol. Tako vsaj znajo njegovi sedanji »politični sotrudniki.«

Da s takimi napačnimi računi ne zbuja Šuklje med »Slovenčevimi« bralci ljubezni do šole, je več kot res. Žal, da se je s tem pridružil bivši šolnik tistim neprijateljem slovenskega ljudstva, ki mu bude do šole sovraštvo, namesto da bi mu vcepljali do nje spoštovanje in ljubezen.

In to je, kar je vredno graje, kar je treba povedati gospodu dvornemu svetniku!

Prav tako moramo povedati, da ni naša skrb, kje naj dobi dežela denar za plače učiteljstva. To ni naša stvar. Če najme dežela delavce, naj tudi poskrbi, da jih plača, sicer naj ne tira ljudi v propad.

Upokojeni gospod s Kamna bi storil deželi kranjski nemalo uslugo, če bi ji dostojno in z mano — kakor se spodobi med olikanimi ljudmi — pokazal reelno pot do virov za regulacijo učiteljskih plač. Lepo polje bi imel, in hvaležno bi mu bilo tudi učiteljstvo. Saj ne trdimo niti mi, da niso njegovi načrti brez podlage.

Drugo vprašanje pa je, ako mu je treba pri reševanju tega vprašanja napadati nas in njemu neljube nasprotnike — z loparjem? Ali je treba ob takem razpravljanju toliko in tako odurnih napadov na vse strani? Ali bi ne mogel tudi brez teh povedati svojega mnenja? Tako bi bil vtisk njegovih besed ves drugačen. Posoda, ki so v nji podane javnosti, jim jemlje moč in resnobo.

Šuklje priznava sam, da se mora kranjskemu učiteljstvu prav kmalu pomagati. To je popolnoma res! Zakaj ob takih gmotnih razmerah in ob toliki draginji ne more učiteljstvo nikamor naprej! Pa ne samo, da ne more naprej, ampak celo nazaj pojde. Resignirano kakor je, se bo moralo pehati še bolj za postranskimi zaslužki, da mu od glada ne pomrjejo familije. Utrujeno in upehano od zunanjega dela bo čimbolj drvilo s tlako v šoli svojemu propadu naproti. Učiteljstvo boleha vsevprek. Sušica je med nami vsakdanji gost — dejali bi skoro ljubi gost, rešnik trpljenja, plačnik našemu delu! Samo da gre s tem ljubim gostom prepočas! Deželni blagajnici in razreševalcem gordiškega vozla — regulacije naših plač — bi bilo nemara najbolj ustrezno, če bi se začeli kar streljati. Vsi po vrsti naj bi se postrelili, potem bi bil mir, potem bi ne bilo tudi več tiste »jare mladine«, ki še edina v teh hudih časih govori neustrašeno besedo v prilog trpečega učiteljstva!

Ta »jara mladina« bo morala začeti strastno agitacijo, da noben mladenič ne vstopi več v učiteljišče. Onim pa, ki so že na poti v pogubo, bo treba povedati, da naj beže stran od tam, ker jim uravnavajo cesto v telesno onemoglost in duševno smrt. Nam se zdi nemoralno in do skrajnosti podlo, da vzgajajo mladeniče za delo, ki jih zanje pozneje ne morejo in nečejo plačati.

Štajerske učiteljske organizacije.

Pregovor pravi: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. Živi dokazi vsakdanjih dogodkov med prepirajočimi se strankami prav drastično osvetljujejo resničnost teh besed. Pogubnost strankarskih prepиров občuti tudi učiteljstvo. Da se temu zlu kolikor toliko odpomore, da se učiteljstvo oju-nači, se je združilo v močne falange, da kakor en mož stopa neomahljivo svojo pot, ne oziraje se na desno ali levo, dokler ne dožene svojega smotra, ki bo v korist ne le njemu, temveč tudi našemu ubogemu narodu.

Skoro v vsaki deželi naše širne očetnjave je učiteljstvo združeno v deželnih učiteljskih društvih ali zvezah. Da tu in tam z vso silo nasprotujejo tem učiteljskim organizacijam je ob sebi umljivo. Brezdvomno jim je največji in najhujši, sovražnik klerikalizem. Na Kranjskem se osmešuje klerikalizem s svojo trhlo Slomškarijo, ki je hotela razpeti svoja krila celo čez mejo na Štajersko. Toda Štajerci so peruti te črne garde pristrigili tako neusmiljeno, da ta Slomškarija na vsem Slovenjem Štajerskem ni mogla zbobnati toliko mandelcev, da bi sestavili odbor. Čast zavednemu naprednemu štajerskemu učiteljstvu!

Toda tudi tu pri nas na Štajerskem ni vse zlato, kar se sveti. Tudi tu ni prave edinosti, ni prave kolegijalne sloge. Sosebno v zadnjem času se pojavljajo stvari, ki organiziranemu človeku kar sapo zapirajo, ker bi prej pričakoval smrti nego takih pojavov. Namesto da bi vsi kakor en mož složno in kolegijalno postopali v teh kritičnih časih, ki tudi pri nas že klerikalizem kaže kremplje, ko se kranjski Mihal krščanske socialne »Zveze« pobratuje po Štajerskem, ko merodajni krogi stopajo na dnevni red preko nas in naši voditelji oklicujejo zaupne shode brez nas s samimi črnuhi — pa kar je najlepše: tisti, ki ustvarjajo, organizirajo in ki veljajo za take organizatorične može, najbolj razdirajo, najmanj edinstveno in kolegijalno postopajo

in delajo največje organizatorične hibe. Toda ni namen o tem danes razmotrivati. Počakajmo, kako se razvije stvar.

Da pri nas nismo edini, dokazuje tudi to, da imamo v deželi tri deželne učiteljske zveze: slovensko »Zvezo«, »Bund« in »Verband«. Pred leti je bila samo ena učiteljska organizacija. Vse učiteljstvo je bilo v »Bundu«. Kulminacija narodnostnih preprirov v Avstriji je tudi pognala štajerske učitelje medsebojno v boj. Nekaj nemških nacionalnih nestrpnostev ni moglo videti, da so v »Bundu« tudi Slovenci. Zato so si ustanovili svoje društvo »Verband«, ker niso mogli razgnati »Bunda«. Večina razumnih Nemcev je takoj izprevidela, da so tem nacionalcem Slovenci trn v peti edino le zato, ker so Slovenci, zato so bili ti nestrpneži tudi dostojno okrcani. Ni jim bilo mogoče dopovedati, da smo vsi učitelji, da imamo kot učitelji ene dežele vsi iste težnje in isto stremljenje, da moramo složno in edinstveno postopati, če hočemo kaj doseči. Največje veselje je imel pri vsem tem birokratizem, ki si še dandanes mane roke. Menda ne bo dolgo, ko se bodo štajerski učitelji zopet združili v eno organizacijo. Ko človek misli, da se temu smotru približujemo vedno bolj, pa te razočara dejstvo, da je izstopilo to ali ono slovensko društvo iz »Bunda«.

Pojavilo se je tudi pri nas nekaj nestrpnostev, ki hočejo uprizoriti isto, kar so prej uprizorili nemški nestrpneži. Največkrat naglašajo, da trpi neizrečno narodnost, naše kulturno stremljenje in naša literatura in bogsigavedi kaj še vse, če se družimo z nemškimi kolegi.

Kratkovidneži! Razločujte že vendar narodnost od naših stanovskih zadev! Pri naši deželni zvezi »Bundu« ne pride narodnost prav nič v poštev, tu gre edino le za naše stanovske zadeve. Kaj naj narodnost i. t. d. trpi, ako se s kolegi, ki so nemškega mišljenja, pogovarjam in posvetujem, kako bi si izboljšali svoje stanje in o drugih stanovskih zadevah? Če je mogoče pri Primorcih, kjer se družijo kolegi treh narodnosti, da edinstveno nastopajo, kadar to zahtevajo stanovske zadeve, bo vendar pri nas tudi mogoče. Žalostni pojavi so to v naši organizaciji, in bilo bi popolnoma odveč, še nadalje izgubljeni besed o potrebi složne in kolegijalne oklenitve drug drugega.

V najnovjšem času pa navajajo izstopivša društva iz »Bunda« popolnoma nove vzroke. Malenkostni so pač izgovori, da zaraditega ne morejo ostati društva pri »Bundu«, ker se ne marajo zavezati, da bi se naročevali na »Bundovo« glasilo. Staro pravilo je, da se manjšina mora ukloniti večini, če ne, se vse neha. Brez discipline pa ni mogoče ničesar dognati. Sicer pa, kako že pravi pesnik: »Ne samo kar vleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan«. Dandanašnji je vendar velika moč v časopisju, ki je najsigurnejše orožje, zaraditega je tudi naša dolžnost, da mi kot Štajerci podpiramo svoje stanovsko štajersko glasilo, ker se poteza tako izborna za nas štajerske učitelje, pa bodisi že Slovenec ali Nmec. In če pomislimo, da za tako izborna glasilo ni treba žrtvovati več nego vinar na dan, moramo pač reči, da tistih, ki zaradi tega glasila razdirajo to lepo zgradbo organizacije, pač ne moremo smatrati za organizatorične može. Le oglejmo si, koliko žrtvujejo delavci za svojo organizacijo! Ako tu omenimo, da celo postreščki prispevajo vsak dan nekje po 30 h, mora pač marsikoga izmed nas neprijetno dirniti, ako vpraša svojo vest, in mu pravi, da je dal še prav malo na oltar organizacije.

Da bi tukaj še omenjali druge vzroke, ki jih ta društva navajajo za dovolj tehtne, da se mora takoj »Bundu« pokazati hrbet, če jih opozori, da njih ravnanje ni pravilno in se potem takoj čutijo razžaljene, bi nas dovedlo na stališče, ki se nam nikakor ne zdi možato.

Izprevidimo že vendar, da je v organizaciji moč, in oklenimo se tesno drug drugega kot učitelji, kadar gre za naše stanovske zadeve, pa bodi že potem Slovenec ali Nmec, ker sicer: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

Opomba uredništva: Ta članek priobčujemo, ker nam ga je poslal odličen štajerski tovariš, in marljiv naš sodruknik, dasi se z vsemi člankarjevimi izvajanjmi ne strinjamo, zato tudi nismo odgovorni za celotno vsebino članka. Iz tega članka in dopisa, ki ga priobčuje današnji naš list, pa je razvidno, da je nujna potreba, da se nemudoma sestanejo štajerski naši tovariši k skupnemu posvetovanju in svoje zadeve temeljito doženejo med seboj! Zato naj čimprej skliče njih »Zveza« že opetovano nasvetovani sestanek, ki naj poravna napete razmere in spravi izprožena vprašanja v pravi tir. Ponašljajmo, da se nam zdi to neodložljiva in najnujnejša potreba.

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava“.

(Dalje.)

Preden se preide na dnevni red, predsednik še pozdravi navzoče goste in poudarja veliko važnost veselega pojava, da je ravnokar osnovano društvo hrv. srednješolskih profesorjev ponudilo roko ljudskošolskemu učiteljstvu v skupno delovanje. Ta dogodek ni samo historijske vrednosti za hrv. ljudskošolsko učiteljstvo, temveč bo imel znamenitih posledic za vseskupno prosveto naroda.*)

Govorila sta še profesorja Mohr in Bosanac o važnosti skupnega delovanja, nakar se je izbrala deputacija, sestojeca iz treh učiteljev in dveh učiteljic, ki se je drugi dan peljala k podbanu in k naučnem predstojniku prositi za naglo urejenje učiteljskih plač. Glede plače se je tudi sprejela primerna resolucija.

Poročilo tajnika Josipa Kirina o delovanju osrednjega odbora se je razdelilo tiskano med navzočnike ter se je soglasno odobrilo, ravno tako tudi blagajnikov račun.

Iz poročila hočemo na kratko navesti najvažnejše točke. »Savez« se je potezal za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva ter za razne druge šolstvu in učiteljstvu potrebne in in koristne zadeve. V »Savezu« je združenih 41 učiteljskih društev, od katerih ima varaždinsko 7 podružnic. Vseh članov je izkazanih 1872. Posamezna društva imajo skupno 12.320 K 64 h imetja; najbogatejše je požeško, ki poseduje 1580 K 59 h. Društvene knjižnice štejejo 7129 knjig in knjižic. Svoji čitalnici imata učit. društvi v Oseku in v Krapini.

Vsa čista imovina, kar je upravlja »Savez«, je dne 31. decembra 1903 znašala 224.069 K 87 h, in sicer poseduje »Savez« 51.351 K 85 h, zaklad učiteljske zadruge 64.979 K 09 h in zaklad učiteljskega konvikta 107.739 K 03 h.

*) Res je tako! Žal, da je pri nas v tem primeru popolnoma drugače!
Uredn.

Ko se je še sprejel predlog revizijskega odbora, da se upravi »Saveza podeli absolutorij, a blagajniku izreče priznanje, je prevzel vodstvo skupščine podpredsednik Tomislav Ivkanec.

Razpravljala se je zadeva o napadih na dosedanega predsednika in na odbor. Nekateri listi (zlasti klerikalna »Hrvatska«*) so v zadnjem času prinašali ostre članke ter predbacivali marsikaj odboru in zlasti Basaričku.

Trstenjak je v daljšem govoru spominjal na požrtvovalno delovanje predsednika, ki je dolgo dobo let z osrednjim odborom neumorno, pošteno in nesebično delal v napredovanje učiteljskih interesov. Vendar se je našel nekdo, ki je, žal, član učiteljskega stanu, a je jel črniti najvrednejša podjetja stanovske organizacije hrv. ljudskošolskega učiteljstva. S takim nedostojnim pisarenjem se naredi škoda ne samo podjetjem stanovske učiteljske organizacije, nego se tudi ves stan diskredituje ter se mu otežkoča sedanja pravična borba zaradi urejanja pravnih in materialnih odnošajev.

Soglasno se je sprejela resolucija, ki jo je prečital Kempf in v kateri se napadi z indignacijo odbijajo ter se izreče odboru in predvsem predsedniku popolno zaupanje in zahvala za dosejanje delovanja.

Dolgotrajno pritrjevanje in navdušeno klicanje »Živio predsednik! Živio odbor!« je pokazalo edinost hrvaškega učiteljstva.

Nato je Basariček zopet prevzel predsedništvo in se iskreno zahvalil na presrčni ovaciji.

Izbral se je novi revizijski odbor, razpravljale še nekatere internosti ter se dovolil vzprejem 18 učiteljskim sinovom v konvikt.

Cela vrsta predlogov raznih društev se je vzprejela. Omeniti hočem le nekatere:

Visoka vlada se naprosi, da jemlje pri nastavljanju učiteljic v prvi vrsti ozir na hčere ljudskih učiteljev, a posebno na one, ki so sirote, da se nikjer ne nadomešča že umirovljeno učiteljsko osebje, da se zemljišča in poslopja, ki jih uživa učitelj, gruntovno vpišejo na šole in to v uživanje učiteljem, da se z deželno podporo vsako leto o počitnicah pošlje kakih 10 učiteljev in učiteljic v inozemstvo na poučna potovanja itd.

Pogovarjalo se je tudi, ali bi ne kazalo v Cirkvenici osnovati sanatorij za jetične učitelje, kar pa sedaj še ni mogoče. Odbor naj vso zadevo prouči.

Ker je bil dnevni red izčrpan, zaključil predsednik devetnajsto glavno skupščino.

Po skupščini se je večina učiteljstva zbrala v »Učit. konviktu« k skupnemu kosilu. Med napitnicami omenjam zlasti presrčno napitko slovenskemu učiteljstvu in njega odposlancu, na katero je isti takoj odgovoril, poudarjajoč važnost skupnega delovanja. Hrupni klici: »Živio slovenski bratje! Živio Slovenci!« so doneli po dvorani. (Dalje.)

Kritikujoči glasovi.

Zlobni napadi na ljudsko šolo in učiteljstvo. »Gorenjec« je zapisal v 30. svoji številki te resnične besede: Vse kaže, da si je postavila kranjska klerikalna stranka v svoj bojni načrt kot eno glavnih točk, napadati na vseh koncih in krajih sedanje ljudsko šolstvo in, če je le mogoče, omajati predvsem ugled naprednega učiteljstva. Parola je, da ji v do-

*) Klerikalci so si pač povsod enaki.

Uredn.

sego teh vražjih namer ne sme biti prenizko nobeno sredstvo! Zato imamo premnogo dokazov in razna že storjena dejanja.

Vrhovni poglavar te stranke je šel seveda z dobrim zgledom prvi med klerikalni svet. Zadnje dopolnilne deželno-zborske volitve v našem okraju pa so vzdramile tudi dr. Janeza Evang. Kreka,* ki se je zlasti na volilnih shodih v Predosljih in v Šenčurju dotaknil učiteljskih plač in to tako zvito, da so mu navzoči kmetje prav gotovo verjeli, da bodo morali spričo novih baje neznosnih davkov prodati zadnji rep iz hleva, če se le uresniči ta regulacija. Mož je že pozabil, da je bil vzrejen in vzgojen ob trdi učiteljski plači, pomisliti pa v tistem hipu tudi ni utegnil, da se kaj malo poda zlasti katoliškemu duhovniku, če po krivici meče polena stanu, iz katerega je takorekoč izšel. Dr. Evgen Lampe pa je na shodu v Ratečah resno dvomil nad poštenostjo in odločnostjo naprednih učiteljev, saj je trdil z vso sigurnostjo, da je on popolnoma prepričan, da bo vse napredno učiteljstvo takoj držalo s klerikalno stranko, kadar bo njena večina v dežel. zboru. Če je res, da govori vsak najrajši o tem, kakršen je sam, potem je napravil dr. Evgen samemu sebi preklicano klaverno kompliment.

Pa tudi denunciacije na šolska oblastva in osebni napadi po časopisih niso izostali. Može, ki sede v direktoriju »Zaveze«, so jim bili posebno pri srcu. O dičnem njenem predsedniku g. L. Jelencu že ne vedo kaj zlagati se, zato so ga pustili to pot pri miru. Prizanesli pa niso »Zavezinecu« tajniku, ki jih bode zlasti še zato, ker županuje v vasi, kjer je nastavljen kot nadučitelj. Seveda je dobil obrekljivi »Slovenec« hudo brco za vse satanske izmišljotine. Potom javne izjave je dalo ondoto podrejeno učiteljstvo svojemu voditelju za zavratna natolcevanja sijajno zadoščenje, pa tudi občinski odbor je preskrbel svojemu županu kar najlepši izkaz njegovega neutrudljivega dela v prid knežke občine. Blagajniku »Zaveze« g. Fr. Luznarju**) pa so hoteli kot predsedniku okrajnega učiteljskega društva za kranjski okraj gospodje iz kranjskega farovža provzročiti posebne sitnosti. Brez pravih dokazov so se zaleteli kar trikrat vanj. Da so bili odbiti vsakokrat, niti omeniti ni treba, ker drugače sploh ni moglo biti. Temna stran teh ovadb je padla seveda v vseh slučajih nazaj na posvečene obrekovalce. Obžalovati je le, da sta ministrirali pri tej nečedni izvršitvi dve učiteljski »nežni« moči, katerima v zahvalo je zadostovalo le nekaj ljubkih kapelanskih pogledov.

Kjer pa se napada šola in učiteljstvo, tam seve ne sme manjkati kranjskih gospodov. Če ne mirujejo ljubljanski klerikalni vodje, pa naj bi miroval njih gorenjski odposlanec, recimo kak dekan Koblar?! On se vtika dosledno v najneznatnejšo stvar, a kot poseben specialist hoče veljati že nekaj mesecev sem v šolskem vprašanju. Kadar in kjerkoli se prikaže Koblar s svojo rajtguzensko zgovornostjo, vsakokrat se ve že naprej, da ne misli povedati nič kaj prida. Najgršo ulogo pa je igral gotovo tedaj, ko se je raznesla po Kranju vest, da sta prosila tukajšnji krajni šolski svet in občinski odbor za razširjenje dekliške šole v šestrazrednico. To razširjenje je hotel preprečiti na škodo mesta Kranja za vsako ceno, naj velja karkoli. Sicer je odločno zavrnil ravno

*) Ta ima na vesti zloglasni »Pons asinorum«. Vzlic temu je pobratim »tovariša« Jakliča in ostalih junaških Slomškarjev. Enako z enakim!

Uredn.

**) Tako je za sedaj oglodano »Zavezino« vodstvo. Klerikalni zobje niso nikoli siti!

Uredn.

ta list vsak posamezen napad, a ložjemu razumevanju stvari same je le v korist, če se pokličejo nekatere podrobnosti iznova v spomin. Pri obč. seji je namreč Koblar nasprotoval predlogu za to razširjenje in istotako tudi v brzojavu, ki smo ga čitali par dni pozneje v »Slovincu«. Ko pa je deželni šolski svet zaradi klerikalne obstrukcije moral zavrniti prošnjo zastran razširjenja kranjske dekliške šole, dasi je bil v principu zanjo, tedaj je ravno isti dekan mahoma premenil svojo pisavo v »Slovincu«, ter se izkazal s tem pravega kameleona. Čez noč je postal razširjenju topel zagovornik in prepričevalno poudarjal, kako nujno želi vse mesto nameravati razširjenje. In ko sta prošila ista dva zastopa, naj bi se otvoril v prihodnjem letu vsaj peti razred na način, da bi se združil začasno prvi dekliški in deški razred, se je za hip pretrgala klerikalna nit njegovih intrig, toda samo za hip; zakaj sedaj se je bilo treba polotiti najnižjega sumničenja, kar jih je bilo pri njem sploh še mogočih. V dveh noticah, ki smo jih brali v »Slovincu«, je zagnal priostreno poleno naravnost na učiteljstvo tukajšnje deške šole. Namenoma smo molčali dosedaj o tem zavratnem napadu, posebno še iz tega vzroka, ker sta bili adresirani deželnemu šolskemu svetu v preudarek, in smo le čakali, kaj ukrene ta. Sedaj je splaval Koblarju najboljši up po vodi—peti razred na tukajšnji dekliški šoli je s prihodnjim šolskim letom dovoljen.*) Doslovno se glasi dotični odstavek iz »Slovenca« tako-le: »Ljudje, ki so ta predlog stavili, (da se namreč združi prvi deški in dekliški razred), gotovo nimajo o šoli in vzgoji otrok niti pojma, kajti drugače bi ne mogli take budalosti napraviti. Vsak, kdor ima s šolo kaj opraviti, dobro ve, da v prvem razredu dobe otroci podlago, in če se kaj v prvem razredu zagreši, da se še v četrtem in petem težko popravlja. Kakšno podlago pa bodo dobili prihodnjič otroci v prvem razredu, ako jih bo notri več kot šestdeset nabasanih? Vi napadalci, le počasi! Najprej je treba temu nasproti pribiti, da bi bilo to združenje enega samega razreda le začasno, da bi trajalo najbrže samo eno leto. Dalje se mora poudarjati, kar je pa tudi vsem tem napadalcem seveda že davno dobro znano, da je pred ločitvijo tukajšnje ljudske šole v deško in dekliško sedelo v Kranju dolgo vrsto let skupno v enem in istem razredu po sto in še več otrok. Toda najlepše še pride, o čimer pa hočemo govoriti prihodnjič.

Dopisi.

Štajersko.

Kaj čakamo? Ustanovili smo si »Zvezo slovenskih štaj. učiteljev in učiteljic« v nadi, da nam bo odslej ona dajala smer v skupnih zadevah, nadejali smo se, da bo ona odpravila tisto čudno separatistično postopanje posameznih društev, in pričakovali smo posebno, da bomo z njeno pomočjo obudili živahno agitacijo za izboljšanje gmotnega stanja. A kaj smo dočakali? Bližajo se volitve nove kurije za deželni zbor, izbirajo se novi kandidati za poslance, napoveduje se že celo zasedanje deželnih zborov, a mi se ne ganemo. »Lehrerbund« je sestavil peticijo za odpravo III. plačilnega razreda in jo založil v posebnem odtisku, in mi smo jo naročali tako marljivo, da je »Schul- und Lehrerzeitung« pisala: »Wenn sich jene Kollegen nicht rühren, die es besonders angeht . . .« In mi čakamo!

*) O tem smo tudi mi že poročali.

Uredn.

Prišli smo takorekoč iz dežja pod kap. Poprej smo de-lovali vsaj v nekaterih društvih iz lastne inicijative, sedaj pa čakamo povsod »auf den Wink von oben.«

Tako ne more in ne sme iti dalje! Skrajni čas je, da se ganemo, in zato kličem zopet: »Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic« naj skliče v najkrajšem času občni zbor v Maribor in glavna točka tega zborovanja bodi »Odprava III. plačilnega razreda«*) Reberničar.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 1. septembra ob navadni uri v Slovenski Bistrici, in sicer po vzporedu, ki je bil določen že za zadnje zborovanje, ki se pa zaradi slabega vremena ni moglo vršiti. — To pot predava g. nadučitelj M. Šamprl. Določili bomo tudi dan koncerta, ki ga priredimo v prid »Učit. konviktu« v Ljubljani. Zato bo popoldan pevska in tamburaška vaja. Učitelji-goslarji naj prineso s seboj tudi gosli. K polnoštevilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Iz Ljutomera nam poročajo: Naše učit. društvo je zborovalo dne 4. avgusta na Stari cesti. Udeležba je bila precej povoljna. Čeravno bi bila lahko zaradi lepega vremena še mnogo boljša. — Po pozdravu in odobrenju zapisnika se je prebral dopis, ki je povzročil prav živahno debato. O priliki cerkvenega shoda v Ljutomeru se je osmelil slavnostni govornik iz sosedne župnije prav po načinu kranjske duhovščine udariti po novi šoli, pripisujoč ji pokvarjenje mladine. Zaradi tega napada je društveno vodstvo pozvalo govornika, naj da primerno pismo zadoščenje. Gospod je storil to s pismom, v katerem učiteljstvo najpred vnovič žali, šele nazadnje mu da nekoliko zadoščenja. Ker se je zdelo nekaterim društvnikom postopanje odbora prepuhlo in ker ima pismo, s katerim se naj da zadoščenje, nove žalitve, so isti proti temu, da bi se nadaljno postopanje proti napadalcu opustilo, temveč so zahtevali, da se takim ljudem takoj prvič občutno potrka po prstih. Ta zahteva pa ni dobila večine.***) — Temu je sledilo prav zanimivo predavanje g. Cvahteta »Nekaj o razvijajoči upodabljači metodi«. Med predlogi je omeniti tega, da se društvo obrne do »Slovenske Matic«, naj izda zemljevid slovenskih pokrajin ter predlog, naj društvo stori korake, da bomo v bodoče imeli učitelji slovenskih šol zase uradne skupščine, ne pa več skupno z učitelji nemških šol.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Cisti dohodek koncerta, ki ga je priredilo na Drenikovem vrhu dne 14. t. m. Smartinsko pevsko društvo »Zvon« pod vodstvom učitelja Rudolfa Pleskoviča 103 K 10 h; učitelji in učiteljice, ki so obhajali dne 10. t. m. svojo službeno desetletnico, 31 K; Joško Petrič, sin trgovca in izdelovatelja šolskih zvezkov, g. Josipa Petriča, 20 K.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Primorska vstaja in prihaja na dan. Kolekto št. 10., ki jo je dobil c. kr. vadniški učitelj v Kopru, g. Dragotin Pribil,

*) Rešiti je tudi zadevo »Domovine« in »Zveze«, razmotrivati vsebino današnjega našega članka »Štajerske učiteljske organizacije« in se končno pomeniti o dopisu odbora »Učiteljskega konvikta«, priobčenega v 21. številki našega lista. Nemudoma torej na delo, ki je tako nujno in za štajersko učiteljstvo naravnost vitalnega pomena!

Uredn.

**) Tudi na Štajerskem so že začeli! Tem grabljivim volkovom časti in poštenega imena ni nikoli in nikjer dovolj žrtev! Štajerski tovariši naj nikar ne bodo proti takim in enakim »božjim namestnikom« obzirni in popustljivi, sicer jim kmalu zrastejo preko glave, da bodo imeli še mnogo otepanja! Klin s klinom! Drugega sredstva ni!

Uredn.

je bogato obloženo vrnil g. učitelj Anton Maslo iz Ricmanj. Čujemo, da tudi po drugih krajih na Primorskem pridno nabirajo. Tako je prav! — S Štajerskega je došla kolekta št. 1, ki jo je prejel g. nadučitelj M. Tramšek; vrnil jo je popolneno z znamkami v vrednosti 11 K g. nadučitelj J. Pečnik. Na Štajerskem se učiteljstvo dan za dnevom bolj navdušuje za konvikt. Le tako naprej! — Iz kamniškega okraja se je srečno vrnila po daljšem potovanju kolekta št. 43., ki jo je prejel g. nadučitelj J. Slapar.

Koncert na korist učiteljskemu konviktu je priredilo pevsko društvo »Zvon« iz Šmartnega pri Litiji v nedeljo dne 14. t. m. na prijaznem Drenikovem vrhu v Ljubljani. Kakor skoraj v vseh pevskih društvih, je tudi pri »Zvonu« duša in agilna sila vsega delovanja ljudski učitelj gospod Rudolf Pleskovič. Vselej smo veseli, kadar čujemo o tem ali onem učitelju, da nastopa v svojem službenem kraju kot pevec v pevskih društvih ali pa še bolj, če je dotični učitelj vođa in duša pevskemu društvu. Veseli smo bili tudi dne 14. t. m., ko je nastopil g. Pleskovič s svojim izvrstnim pevskim zborom v Ljubljani. Ljubljansko občinstvo je glede petja jako razvajeno, a navzlic temu so bili poslušalci ob petju Pleskovičevega pevskega zbora kar presenečeni. Od ust do ust je šla hvala pevovodji in »Zvonu«. Vsa čast takemu učitelju, ki s tem svojim delovanjem mnogo več koristi svojemu narodu kakor vsa tista družba, ki šikanuje in preganja tako delavnega učitelja. — Koncert je dal »konviktu« 103-10 K čistega dobička. To kaže, da je bila udeležba pri koncertu velika. Priporočamo se slav. »Zvonu« in posebno še njega pevovodji, da se še večkrat spomni učiteljskega konvikta, nas še poseti v Ljubljani ali pa v kateremkoli kraju v ta namen. Kakor potuje »Žirovnikov pevski zbor« večkrat križem domovine, tako naj dela tudi vrli »Zvon«, saj bo delal, kjerkoli bo nastopil, čast sebi, našemu narodu in čast tudi učiteljskemu stanu.

Osebna vest. Gosp. Anton Požar, nadučitelj v Mirni peči, je šel prostovoljno v začasni pokoj.

„Slovenčeva“ skrb. Težko si je zapomniti vse one psovke, ki nam jih je že nadel »Slovenec«. Da jih popolnoma ne pozabimo, jih je nekoliko zopet ponovil v zadnjih dneh. Povedal nam je zopet, da smo privesek liberalne stranke, pobalinski, sirovi in neumni itd. »Slovenec« ni nikoli v zadregi, kadar mu je treba pokazati v pravi luči — svojo oliko. Zato pa že davno vedo vsi razsodni ljudje, kje je pobalinstvo, sirovost in neumnost. Seveda tam, kjer je bilo že toliko ljudi obsojenih zaradi častikraje, goljufije in preamljanja častnih besed!

† **Žiga Sonntag.** Dne 10. t. m. je umrl v deželni blaznici na Dunaju v starosti 38 let tamošnji učitelj Žiga Sonntag, ki je v boja in trpljenja polnem življenju prebil največ zla od tiranske vlade krščanskosocialnega dr. Luegarja. Žiga Sonntag je bil socialni demokrat z dušo in telesom ter je v družbi s tovarišem in sedanjim državnim poslancem Karlom Seitzem ustanovil pred 10 leti takozvano stranko mladih, kjer se je neustrašeno in brez prestanka bojeval za pravice dunajskega učiteljstva, zlasti za brezpravne podučitelje in podučiteljice, ki so morali prestajati nečuvne krivice dunajskih krščanskih socialistov. Leta 1898. in 1900. je bil poslan v občinski svet, kjer je pogumno in brezobzirno odbijal najnesramnejše napade krščanskosocialne večine na učiteljstvo. Imeli smo priliko, da smo tudi občevali z njim ter poslušali njegove javne govore. Takrat smo čuli, kako je treba govoriti v obrambo trpečim bratom in sestram. Neprestano bojevanje, večne skrbi in zlobni napadi političkih nasprotnikov so provzročili, da je zapal tudi nervoziteti, ki se je prelila v opasno živčno bolezen ter končno v blaznost. Ubili so ga, in sedaj so veseli ti »krščanski« možje svoje žrtve! Natančno kakor pri nas! Sonntag je bil imponujoč borilec svojega stanu, bistra glava in plemenito srce! Bodi vrlemu možu in vzornemu tovarišu-bojovniku prijazen spomin tudi med slovenskim naprednim učiteljstvom!

Koroško šolstvo. Koroško je ostavil učitelj Alban Mužik v Veliki vasi pri Beljaku. Nastavljen je na Štajerskem. — Za ravnatelja celovške realke je imenovan Hugo Schwendenwein, profesor v Tešinu.

Srednje šole na Koroškem. Na gimnaziji oo. benediktincev v Št. Pavlu je bilo koncem šolskega leta 183 učencev, od teh 160 Nemcev, 11 Slovencev, 7 Lahov; 61 je Korošcev, 37 Štajercev. Odličnjakov je bilo 12, padlo jih je 31. — Na beljaški gimnaziji je bilo koncem šolskega leta 220 dijakov, med njimi 204 Nemci, 14 Slovencev, 1 Čeh, 1 Lah. Luterancev je bilo 28, vsi drugi katoličani. 39 je bilo odličnjakov, 32 jih je padlo. — Izmed 29 abiturijentov, ki so bili na celovški gimnaziji pripuščeni k ustnemu zrelostnemu izpitu, je dobilo 11 prvi red z odliko, 13 prvi red, 4 so pripuščeni k ponavljalnemu izpitu jeseni, 1 pa je reprobiran za eno leto.

Učno potovanje. Poljedelsko ministrstvo je dovolilo tajniku južnoštajerskega hmeljarskega društva, nadučitelja Antonu Petričku v Žalcu, v ta namen potovalno ustanovo v znesku 400 kron, da kot potovalni učitelj za hmeljarstvo ogleda hmeljska okolišča na Češkem, Bavarskem, Virtenberskem, Badenskem in ona v Alzaciji ter nabira novih, praktičnih izkušenj v povzdigo domačega hmeljarstva. Imenovani je nastopil potovanje dne 4. t. m., in sicer čez Dunaj, Prago, Daubo, Auscho, Polep, Žatec, Rakonice, Norimberg, Würzburg, Heidelberg, Mannheim, Schwetzingen, Bruchsal, Karlsruhe, Strassburg, Hagenau, Stuttgart, Monakovo, Ingolstat, Regensburg, Landshut, Salzburg, Ischl, Gradec.

Skupščina „Saveza dalmatinskih učitelja“ bo letos dne 7. kimavca v Spljetu. Razpravljali bodo naši dalmatinski tovariši o teh-le točkah: 1. Poročilo osrednjega odbora; 2. odobrenje računa; 3. volitev treh revizorjev za prihodnje leto in 4. eventualia.

Čebelarstvo društvo za ptujski okraj, ki ga vzdržuje učiteljstvo, zboruje dne 25. t. m. ob pol 11. uri dopoldne pri Sv. Urbanu na domu predsednikovem s sledečim vzporedom: 1. Demonstracija (razno delo pri čebelah, kuhanje voska, izdelovanje in prilepljanje umetnih medsten itd.) 2. Poročilo načelnika o društvenem delovanju. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev novega odbora. 5. Predlogi in nasveti. K obilni udeležbi vabi Josip Wesiak, t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo priredi dne 4. ali 11. sept. koncert na korist »Učit. konviktu«. Posnemanja vredno!

Društvo srednješolskih profesorjev so osnovali v Zagrebu. Iz našega poročila o zadnjem zborovanju »Saveza hrv. učit. društva« je razvidno, da bo hrvaško srednješolsko in ljudskošolsko učiteljstvo podpiralo drugo drugega pri delu za svoje interese in za povzdigo hrvaškega šolstva, Ali bi ne bilo kaj enakega mogoče tudi pri nas? Na delo torej, slovensko srednješolsko učiteljstvo! V organizaciji je moč, veljava in ugled!

Stoletnica avstrijskega cesarstva. Dne 11. t. m. je minilo 100 let, kar je ustanovil tedanji cesar Franc II. cesarsko dostojanstvo avstrijsko ter se postavil za dednega cesarja avstrijske monarhije kot cesar Franc I. (11. avg. 1804.)

Razširjeni šoli. C. kr. deželni šol. svet za Istro je razširil enorazredni ljudski šoli v Opatiji in v Herneljah v dvo-razrednici. Stvar je sedaj definitivno rešena.

Klerikalci proti narodnemu jeziku. — »Obzor« je prinesel več člankov iz peresa nekega duhovnika v prilog slovenskemu bogoslužju. V »Katoliškem listu« je odgovoril na vse te članke dr. Pozman, češ, da slovensko bogoslužje ni narodovo pravo, temveč le milost iz Vatikana; rimska stolica pa ima tudi dolžnost (?) paziti, da se ne uvede slovenski jezik, kjer že obstoji latinščina. Končno pravi, da noben katolik nima pravice (?) kritikovati škofovega postopanja, temveč se mu mora pokoriti. »Hrvatstvo« pa je napovedalo »Obzoru« bojkot ter ga razglasilo za list, veri nevaren.

Kretenstvo je ozdravljivo. Profesor na dunajskem vseučilišču, dr. Julij Wagner, je baje izumil sredstvo, ki ozdravlja kretenstvo.

Opozarjamo sl. šolska vodstva in krajne šolske svete na inserat R. Šeberjeve tiskarne v Postojni. Pokojni R. Šeber je vedno gmotno podpiral vsa učiteljska podjetja; naša dolžnost je, da podpiramo i mi njegovo vdovo z obilimi naročili šolskih tiskovin in Ročnega zapisnika. Svoji k svojim!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1379.

Kranjsko.

Na meščanski šoli v Krškem z nemškimi učnimi jeziki je provizorično popolniti za šolsko leto 1904/1905 mesto učitelja za jezikovno-zgodovinsko strokovno skupino z zakonitimi dohodki.

Pravilno opremljene prošnje naj se do 25. avgusta t. l. tu vlagajo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 7. avgusta 1904.

Z. 994.

An der vierklassigen Volksschule in Sagor gelangt eine Lehrstelle zur definitiven Besetzung. Es wird nur auf männliche Bewerber reflektiert; der betreffende Lehrer wird die Schulleitung provisorisch übernehmen. — Für die Dauer der Besorgung der Leitungsgeschäfte wird er auf den Genuß der Naturalwohnung Anspruch haben und wird ihm die entsprechende Remuneration bewilligt werden.

Gesuche sind im vorgeschriebenen Dienstwege bis 15. September d. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Littai, am 8. August 1904.

Z. 1675.

An der einklassigen Volksschule in Birkendorf ist mit Beginn des Schuljahres 1904/5 die erledigte Lehrer- und Leiterstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen nebst dem Genuße einer Naturalwohnung definitiv oder provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 1. September 1904 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 8. August 1904.

Z. 1695.

An der vierklassigen Mädchen-Volksschule in Neumarkt ist mit Beginn des Schuljahres 1904/5 eine Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 3. September 1904 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 9. August 1904.

Z. 1736.

An der zweiklassigen Volksschule in Selzach ist mit Beginn des Schuljahres 1904/5 eine dritte provisorische Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen zu besetzen. Dieser provisorisch angestellte Lehrer wird auch während des ganzen Schuljahres zweimal wöchentlich den Unterricht an der Excurrendenschule in Podlonk zu besorgen haben, wofür ihm außer dem Gehalt eine Remuneration von 400 K jährlich bezahlt werden wird.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 3. September 1904 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 17. August 1904.

Slovenski učitelj v Trstu želi dati svojega 9letnega sina radi šibkega zdravja na deželo h kakemu gosp. stanovskemu tovarišu. V zameno je pripravljen vzeti v popolno oskrbo njegovega, kjer bi imel priliko pohajati pripravnico za srednje šole, gimnazijo, realko ali kako drugo šolo v Trstu. Potrebna pojasnila daje iz prijaznosti gospod **Luka Jelenc** v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Jzšel bo v zalogi R. Šeberja v Postojni

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južno-Štajerskem in Primorskem

in z osebnim staležem kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1904/05. XI. letnik.

Sestavil **Štefan Primožič**.

Cena: Za 75 učencev kron 1.40, za 100 učencev kron 1.50, za 125 učencev kron 1.60, za 150 učencev kron 1.70. Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

Obenem priporoča gorenja trvdka slavnim šolskim vodstvom svojo

zalogo uradnih šolskih tiskovin,

raznih poštih in drugih tiskovin, katere se rabijo v šoli kot učilo.

Poziv.

C. kr. deželni šolski svet kranjski je izdal ravnokar posebno odredbo zaradi preosnove risanja s posebnim ozirom na risanje »po naravi«.

Na podlagi tega odloka so posamezni c. kr. okr. šolski sveti, recte nadzorniki določili posamezne učitelje, ki jim pripade naloga, prihodnje šolsko leto posvetiti preosnovi risanja ter o tem pozneje poročati.

Ker je pa tudi moja malenkost doletela čast, da moram posebno pozornost*) obrniti risanju s posebnim ozirom na risanje »po naravi«, si dovoljujem stopiti pred vse one »sotrpine«, ki jih je doletela ista čast — to pa edino le zato, da pokažemo še ostalim pesimistom in neverjetnim Tomažem, kaj se da doseči v risanju »po naravi« in da bomo v ta namen postopali enotno — s sledečo prošnjo:

Do konca tega meseca — ali pa vsaj do 10. septembra t. l. naj mi blagovoli vsak onih »izbranih« poročati svoje mnenje o preosnovi risanja. To mnenje naj se naslanja nekako na te-le točke:

a) Ali naj se prične risati »po naravi« že na najnižji stopnji, oziroma kdaj?

b) Ali naj se postopa pri tem risanju po Prangovi, Kulstrunkovi ali kakih drugih metodi, ali pa po kombinirani metodi Prang-Kulstrunk.

c) Ali naj se rabijo pri risanju tudi barve, barvasti svinčniki, kreda, oglje in raznobarven papir?

č) Kaj naj se riše? — Tu naj se snov razdeli na posamezne razrede, oziroma oddelke.

Na podlagi vseh do 10. septembra došlih izjav sestavi podpisani nekak podroben učni načrt ter ga dopošlje vsem zglasencem v najkrajšem času v eventualno uporabo.

Podpisani pa obenem javlja, da ne usiljuje tega svojega skromnega mnenja prav nikomur; komur je pa na srcu pravi uspeh šolstva — posebne nagrade in pohvale itak ne pričakujemo niti od te niti od druge strani — ta se bo gotovo radovoljno odzval mojemu pozivu.

Dolenji Logatec, dne 12. avgusta 1904.

Ivan Šega.

*) Ali pa boste tudi posebno nagrajeni za ta trud?

Uredn.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.